

ÔNG GIÀ VÀ BIỂN CẢ

A. Nội dung tác phẩm.

Suốt tám mươi tư ngày liền, ông già Xan-ti-a-gô không kiếm được con cá nào. Mọi người dân trong làng chài ấy xem lão đã “đi đứt” vì gặp vận rủi. Vào ngày thứ tám mươi lăm, ông lão chèo thuyền ra khơi trước khi trời sáng. Lần này lão đi thật xa. Thế rồi, một con cá lớn tính khí kì quặc mắc mồi. Đây là một con cá kiếm khổng lồ mà ông hằng mong ước. Khi mặt trời mọc vào ngày thứ ba, con cá bắt đầu lượn vòng. Sau cuộc vật lộn cực kỳ căng thẳng và nguy hiểm, Xan-ti-a-gô giết được con cá. Con cá dài hơn chiếc thuyền của lão. Lão nghĩ nó sẽ mang lại vận may cho mình. Nhưng lúc ông già quay vào bờ, từng đàn cá mập hung dữ đuổi theo rĩa thịt con cá kiếm. Ông lão phải đơn độc chiến đấu đến kiệt sức với lũ cá mập. Khi ông già mệt rã rời quay vào bờ thì con cá kiếm chỉ còn tro bụi xương.

B. Tìm hiểu tác phẩm

1. Tác giả

- Ô-nít Hê-minh-uê (1899 – 1961).

- Ông sinh tại bang I-li-noi nước Mỹ, trong một gia đình trí thức. Sau khi tốt nghiệp trung học, ông tham gia chiến tranh thế giới thứ nhất ở chiến trường I-ta-li-a với tư cách phóng viên mặt trận. Sau đó, ông sang Pháp vừa làm báo vừa bắt đầu sáng tác.

- Hê-minh-uê là một trong những nhà văn vĩ đại nhất nước Mỹ thế kỉ XX. Ông là người khai sinh ra nguyên lí sáng tác: coi tác phẩm nghệ thuật như một tảng băng trôi, người đọc tự khám phá phần chìm để thấy được ý nghĩa và giá trị đích thực của tác phẩm, ông vinh dự được nhận giải Pu-lit-dơ (1953) – giải thưởng văn chương cao quý nhất của Hoa Kỳ và giải thưởng Nô-ben về văn học (1954). Hê-minh-uê đã để lại một khối lượng tác phẩm đồ sộ gồm nhiều thể loại: truyện ngắn, tiểu thuyết, thơ, hồi kí,... như: “Chuông nguyện hồn ai”, “Giã từ vũ khí”,...

2. Tác phẩm

a, Hoàn cảnh sáng tác

- Được xuất bản đầu tiên trên tạp chí Đời sống.
- Tác phẩm gây được tiếng vang lớn và hai năm sau Hê-minh-uê được trao giải Nô-ben.
- Tác phẩm tiêu biểu cho lối viết "tảng băng trôi": dung lượng câu chữ ít nhưng "khoảng trống" được tác giả tạo ra nhiều, chúng có vai trò lớn trong việc tăng các lớp nghĩa cho văn bản (tác giả nói rằng tác phẩm lẽ ra dài cả 1000 trang nhưng ông đã rút xuống chỉ còn bấy nhiêu thôi).
- Đoạn trích nằm ở cuối truyện.

- Đoạn trích kể về việc chinh phục con cá kiếm của ông lão Xan-ti-a-gô. Qua đó, người đọc cảm nhận được nhiều tầng nghĩa, đặc biệt là vẻ đẹp của con người trong việc theo đuổi ước mơ giản dị nhưng rất to lớn của đời mình và ý nghĩa biểu tượng của hình tượng con cá kiếm.

b, Bố cục

Phần 1 (từ đầu ... "ông lão và con thuyền"): Cuộc chiến đấu của ông lão Xan-ti-a-gô

- Phần 2 (còn lại): Xan-ti-a-go mang thành phẩm trở về

c, Phương thức biểu đạt: Tự sự

d, Thể loại: Tiểu thuyết đặc biệt

e, Ý nghĩa nhan đề:

Tác giả đặt tên cho tác phẩm rất hay và giúp nâng cao tầm vóc của con người lao động. Đặt ông già (người lao động) ngang với biển cả (thiên nhiên), giữa cái hữu hạn với cái vô hạn, tác giả muốn mang con người đặt ngang hàng với tự nhiên khẳng định từ thế chủ động của con người trước cuộc sống đầy khó khăn, bất trắc, thử thách.

Đây là nhan đề có tính biểu tượng cao, mang nhiều ẩn ý sâu sắc của tác giả.

f, Giá trị nội dung

Hình ảnh ông lão đánh cá đơn độc, dũng cảm săn đuổi con cá lớn nhất đời là một biểu tượng về vẻ đẹp của ước mơ và hành trình gian khổ của con người để biến ước mơ thành hiện thực. Sự chuyển hóa bức tranh với những nét trần trụi, chân thực, giản dị sang một lớp nghĩa hàm ẩn, rộng lớn – đó chính là phong cách nghệ thuật của Hê-minh-uê và cũng chính là sự thể hiện nguyên lí sáng tác của ông: tác phẩm nghệ thuật như một “tảng băng trôi”.

g. Giá trị nghệ thuật

- Cách viết dung dị, lời văn có nhiều “khaornng trông”
- Hình tượng được lựa chọn kĩ lưỡng, mang tính biểu tượng và đa nghĩa
- Nghệ thuật độc thoại và độc thoại nội tâm

C. Đọc hiểu tác phẩm

1. Cuộc đấu tranh giữa ông lão và con cá kiếm

- Thời điểm: mặt trời mọc lên lần thứ ba.
- Phong độ: lão mệt thấu xương, mồ hôi ướt đẫm.
- Tư thế: đơn độc.
- Hình ảnh chiếc vòng lượn của con cá kiếm lặp đi lặp lại:

- + Gọi lên hình ảnh một ngư phủ lành nghề kiên cường: ước lượng khoảng cách bằng con mắt từng trái và cảm giác đau đớn nơi bàn tay.
- + Vẽ lên những cố gắng cuối cùng nhưng mãnh liệt của con cá: dũng cảm, kiên cường không kém ông lão.
- + Ông lão chỉ gián tiếp cảm nhận con cá qua vòng lượn.

2. Cảm nhận của ông lão về con cá kiếm

- Từ xa đến gần "đến vòng thứ ba..." ngày càng mãnh liệt và trực tiếp.
  - Cảm nhận gián tiếp (qua sợi dây qua mũi lao)
  - Bộ phận ⇒ toàn thể: ngày càng lộ dần: nhìn thấy từng bộ phận trước khi nhìn thấy cả con cá.
- Diễn biến càng lúc càng mãnh liệt và đau đớn.

3. Mối liên hệ giữa ông lão và con cá kiếm

- Sự cảm nhận của ông lão về con cá bằng thị giác và xúc giác.
  - Lời đối thoại của ông lão với con cá kiếm cho thấy không chỉ là sự cảm nhận mà cao hơn nữa là sự cảm thông:
  - + Không chỉ bằng động tác mà bằng cả trái tim.
  - + Không chỉ đơn thuần là người đi săn và con mồi.
- ⇒ Lời lẽ và ý nghĩ của ông lão đã biến con cá thành "nhân vật", càng cho thấy vẻ đẹp tâm hồn của ông lão bằng việc hiểu rõ và chiêm ngưỡng đối thủ của mình.

4. Hình ảnh con cá kiếm và ý nghĩa biểu tượng

- Vẻ đẹp con cá, thái độ của người đi săn và con mồi hàm chứa ý nghĩa: Con cá là hình ảnh của ước mơ, của lí tưởng mà mỗi con người theo đuổi trong cuộc đời.
- Hình ảnh đẹp đẽ của con cá khi chưa bị chiếm lĩnh (lần xuất hiện cuối cùng) đến khi bị kéo vào sát thuyền, có sự khác biệt: đó là sự chuyển biến từ hình ảnh ước mơ sang hiện thực, nó không còn xa vời, khó nắm bắt và vì thế nó không còn đẹp đẽ, huy hoàng như trước.

D. Sơ đồ tư duy

